

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

O- ST 081

การจัดการความรู้ลายกระดืบบ้านคำเตย ตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
**Knowledge Management of Woven Bamboo Container Weaving in Ban Kham
Toei, Kham Toei Sub-District, Mueang District,
Nakhon Phanom Province**

มนทิพ วรรณทรัพย์ศิริ (Montip Wannashapsiri) *จินดา ขลิบทอง(Jinda Khlibthong)**

สงเสริม หอมกลิ่น (Songserm Homglin)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทผู้สานลายกระดืบบ้านคำเตยและภูมิปัญญาด้านการสานลายกระดืบ 2) องค์ความรู้และลายกระดืบบ้านคำเตย 3) กระบวนการจัดการความรู้ในการผลิตลายกระดืบบ้านคำเตย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาจากเอกสาร และเก็บข้อมูลการศึกษาภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและความชำนาญในการสานลายกระดืบข้าว เพื่อรวบรวมความรู้ในการสานลายกระดืบบ้านคำเตย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ ทำการศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและความชำนาญในการสานลายกระดืบบ้านคำเตย จำนวน 20 ราย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้สานกระดืบข้าวลายบ้านคำเตยเป็นผู้หญิงทั้งหมด 20 ราย ร้อยละ 40.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 34-45 ปี ร้อยละ 65.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 50.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน และแรงงานใน -ครัวเรือนส่วนใหญ่ 2 คน อาชีพหลักของสมาชิกทั้งหมด คือ ทำนา ร้อยละ 65.0 อาชีพรองคือ สานกระดืบข้าว ร้อยละ 50.0 รายได้ทั้งในและนอกภาคอยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 40.0 ประสบการณ์ในการสานกระดืบข้าว อยู่ระหว่าง 20 -30 ปี ร้อยละ 75.0 แหล่งที่มาของไม้ไผ่ที่ใช้สานกระดืบส่วนใหญ่ซื้อจากภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการสานลายกระดืบบ้านคำเตย จำนวน 3 ปี ลายกระดืบข้าวดั้งเดิมของการสานกระดืบ คือลายขัดและมีการพัฒนาการสานลายกระดืบจนถึงปัจจุบัน ลายจากการสานกระดืบบ้านคำเตยแต่ละลายไม่มีความหมาย ส่วนใหญ่เป็นการเลียนแบบจากธรรมชาติ เครื่องใช้ และดัดแปลงจากลายเดิม นอกจากนั้นยังมีการดัดแปลงจากผู้สานลายกระดืบเอง เช่น ลายตัวอักษร 2) ด้านการเก็บรวบรวมลายกระดืบ พบว่า ลายกระดืบบ้านคำเตย มีทั้งหมดจำนวน 15 ลาย แต่ไม่มีการเก็บรวบรวมลายอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร 3) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ของผู้สานลายกระดืบบ้านคำเตย ยังมีการจัดการที่ไม่เป็นระบบ พบว่าเป็นองค์ความรู้ฝังลึกในตัวบุคคล ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของการจักสานด้วยไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันมานาน ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เกิดขึ้นเฉพาะภายในชุมชน ข้อเสนอแนะในด้านการจัดการความรู้ลายกระดืบบ้านคำเตย ประกอบด้วย 1) การกำหนดชื่อผลิตภัณฑ์ โดยผ่านการตัดสินใจของกลุ่มผู้สานลายกระดืบบ้านคำเตย 2) การแสวงหาความรู้จากทั้งภายในและภายนอกกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดความรู้เฉพาะในกลุ่มผู้สานลายกระดืบบ้านคำเตย 3) การแลกเปลี่ยนความรู้กัน ภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และเกิดทักษะความรู้ในตัวบุคคล 4) การจัดเก็บความรู้ควรมีการบันทึกกระบวนการผลิตและวัสดุที่ใช้ในการสานลายกระดืบด้วยการจดบันทึก และภาพถ่าย ทำให้สมาชิก ผู้สนใจที่ต้องการเรียนรู้ มีความสะดวก 5) การถ่ายทอดความรู้ ควรมีรูปแบบอย่างเป็นทางการ โดยกระบวนการดังกล่าวมีลักษณะเป็นวงจรที่ถ่ายทอดความรู้แล้ว สามารถย้อนกลับมากำหนดความรู้ในรูปแบบอื่นได้

คำสำคัญ การจัดการความรู้ ลายกระดืบบ้านคำเตย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

* นักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช wannasap_1718@hotmail.co.th

** รองศาสตราจารย์ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jinda.khl@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช homglin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

This research aims to investigate 1) the context of weavers in Ban Kham Toei and their local wisdom in woven bamboo container weaving 2) the knowledge and the patterns of bamboo container weaving and 3) the process of knowledge management of producing the bamboo container weaving.

This present paper is the qualitative research, studying the documents and collecting the data from the fieldwork by interviewing 20 people who are experienced and skillful in weaving the bamboo container weaving, hoping to compile possible knowledge concerning the bamboo container weaving in Ban Kham Toei to develop and improve knowledge of weaving to become a Learning Resource where is containing various patterns of bamboo container weaving. The focused interview is applied as a method of interview 20 experienced and skillful weavers.

The research can be concluded as following; 20 weavers of Ban Kham Toei are all females, 40.0% of them average age at 45 years old, 65.0% earn merely high school education, 50.0% have family's member average at 4 people and 2 of them are workers, 65.0% have main occupations as farmers, and 50.0% have bamboo container waving as their minor occupations. The income of the study group is between 100,000-200,000 baht per family and per annum, 40.0% of them have experienced the bamboo container weaving for 20-30 years, 75.0% of the bamboos which are used for weaving are bought within the community and 90% of the weavers have experienced the Ban Kham Toei bamboo container weaving's patterns for 3 years. The original pattern of bamboo container weaving is "Lai Khad" and the patterns have been improved continuously to the present. The bamboo container weaving's pattern in Ban Kham Toei do not have any meaning; most of them are designed to imitate the beauty of nature, utensils, and some of them are adopted from the original patterns. In addition, the weavers also adopt the patterns by themselves such as the patterns of alphabets. 2) There is a record shows that merely 15 Ban Kham Toei bamboo container weaving's patterns found. 3) The knowledge management of the Ban Kham Toei's weavers has not been managed systematically yet because the weaving knowledge that they have is descended from their ancestors from generations to generations, is deep-seated; it is the knowledge of local wisdom which is about using the bamboo to weave their daily utensils for a long time. Furthermore, the sharing of knowledge is merely occurs within the community and the system of collecting the bamboo container weaving's patterns has not been managed orderly. Here are some suggestions on the knowledge management system of bamboo container weaving's patterns in Ban Kham Toei; (1) Identifying the name of products should be done and considered by the group of Ban Kham Toei's weavers (2) Seeking knowledge from both inside and outside the community in order to have specific knowledge for the group of Ban Kham Toei's weavers (3) Sharing knowledge within the community will bring about the awareness and skill to the members (4) There should be a record of knowledge, producing process and materials of bamboo container weaving which can be done by taking note and pictures since the recording facilitates the members and people who are interested in the bamboo weaving easier and (5) Sharing knowledge should be done systematically and officially by which the process should be designed as a circular process that is being able to be reversed and specified in different features.

Keyword: Knowledge Management of Woven Bamboo Container Weaving in Ban Kham Toei, Kham Toei Sub-District, Mueang District, Nakhon Phanom Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference
